

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo: 2657 S. Lawrence av.

Office of publication:
2657 S. Lawrence av.
Telephone: Lawrence 4655.

LETO—YEAR XII.

Chicago, Ill.,

Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 18. decembra (Dec. 18) 1919.

Subscription \$4.00 Yearly.

STEV.—NUMBER 297.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

GOVORICE O POVIŠANJU MEZDE RUDARJEM.

HOWAT SE MORA KAGOVARJATI NA SODIŠČU.

Omejitve za uporabo premoga odpravljene.

Washington, D. C. — Pred senatnim odsekom, ki preiskuje davčno izravnavo rudarske stavke, je izpovedal Tracy W. Guthrie, predsednik Hillman Coal Coke kompanije, da bo neka določba v predložitvi, predloženi po predstniku Wilsonu in sprejeta po rudarjih, "povečala rudarsko mezo, saj bo podvojila 14-odstotno povnanje, ki ga je dr. Garfield smatral za opravičljivo."

Ko je senatni odsek zasliševal prič, je železniška uprava umaknila vse omejitve za dovažanje in dostavljanje premoga.

Senator Sherman je v imenu neodvisnih trgovcev s premogom v Chicagu protestiral proti imenovanju Francis S. Peabodyja kot zastopnika v komisiji.

Indianapolis, Ind. — Proti vsem odborikom rudarske organizacije je odložena obravnava zaradi taljenja sodišča. Izjemo tvori le Alex Howat, predsednik 14. rudarskega distrikta, ki ima prvo zaslišanje na sodišču v ponedeljek. Obtožen je, da je kršil sodnijsko prepoved.

Pittsburgh, Kans. — "Ne poznam vzroka, zakaj naj pridem pred sodišče, če drugi niso pozvani," je rekel Alex Howat, ko je čital v časnikih, da mora priti v ponedeljek pred sodišče, da se zagovarja radi žalitve sodišča. "Nisem prejel besede, da moram sam mene izpovedati."

Chicago, Ill. — V četrtek opoldne so bile odpravljene vse omejitve za dostavljanje in dovažanje premoga. V Chicagu so pričeli dohajati zopet vlaki, naloženi s premogom.

KONEC SVETA SE NI PRIŠEL.

Konstelacija planetov.

Chicago, Ill. — Neki michiganški profesor je naznanil, da se dne 17. decembra izvrši posebna konstelacija planetov našega solnčnega sistema. Dejal je, da ob tem pojavu lahko lahko nastanejo velike vremenske spremembe.

Komaj je njegovo sporočilo prišlo v javnost, je nekdo izjavil v javnosti, da je profesor rekel, da se dne 17. decembra podre svet. Časnikarji so to vest izrabili po svoje. Mesto, da bi ljudstvo podučili, da so se take konstelacije planetov že večkrat dogodile v našem solnčnem sistemu, ali pa enostavno stvar prebrli, so pa prevečevali vest o koncu sveta. Tako prevečevanje nezmerne vesti je pa napravilo na mnoge lahkoverne in neumne ljudi globok vtis, ki so trdno verjeli, da se bliža konec sveta. Žolto in velebizniško časopisje je torej pomagalo poneumnjevali ljudstvo, malo da bi ga podučilo.

Chicago, Ill. — Dne 17. decembra zjutraj pred solnčnim vzhodom so se planeti našega solnčnega sistema uvrstili v približno ravno črto. Izjemo je tvorila naša zemlja.

Zvezdoznanec so ves čas opazovali to prikasen, ki je največja v zadnjih dvajsetih stoletjih.

Jupiter s svojimi štirimi lunami je bil na mestu. Tam je bil seveda tudi Saturn s svojimi svetlimi obroci. Dalje na nebu je bil naš Mars, ki bo v prihodnjem letu, ko se približa naši zemlji, najsvetlejša zvezda na nebu. Venera je izgledala kot pol luna. Mali Merkur je bil seveda tudi na svojem mestu pred solnčnim vzhodom. Bila je lepa prikazen, toliko svetlih zvezd v eni črti.

VARNOST.

Chicago in okolice: V petek nastalo in naraščanje temperature. Južni vetrovi. Najnižja temperatura v zadnjih štirindvajsetih urah 22.

PARIZANI V CERKVAH IN KAVARNAH PRIČAKOVALI KONCA SVETA.

Pariz, 17. dec. — Smešno, ali kar je, je kljub zagotovitvi francoskih učenjakov, da ni nobene nevarnosti, so bile danes zjutraj cerkve polne priprostitih ljudi, ki so pričakovali "konca sveta". Obnem so bile tudi kavarne natlačene ljudi, ki so med popivanjem in plesom čakali "zadnje ure". Kljub vsemu temu se svet ni poridil.

PREDLOGA ZA DEPORTIRANJE RADIKALCEV.

V kongresu predlagajo, da se deportirajo vsi inosemci, ki so člani I. W. W. in podobnih organizacij.

KONGRESNIK PREDOKUJE LINČANJA.

Washington, D. C. — Zbornični odsek za pravosodne zadeve je imel v torek pred sabo deset predlog za potlačene "radikalnega gibanja" v Združenih državah. Odsek zdaj izbira, kajera predloga bi bila najboljša in jo namestila predložiti zbornici še pred božičnimi počitnicami. Ena izmed teh predlog določa, da delavski department deportira iz dežele vse inozemce, ki so člani I. W. W. in drugih "podobnih organizacij", katere zagovarjajo sabotaže, prekuženitve organizirane vlade, umore ali napade na vladne uradnike in nepostavno uničevanje lastnine. Obtožencu ni treba dokazati kakšnega zločina dejanja, temveč dejstvo, da je član organizacije, je že samo na sebi dokaz za deportacijo.

Kongresnik Blanton, demokrat iz Texasa, je dejal na seji odseka, da je department za delo "polu anarhistov in radikalev druge baže od prvega do zadnjega namerenosti" in da bo treba najprej tam poistiti. Kongresnik Davey, demokrat iz Ohija, je pa dejal, da je hitro treba zakonsko proti radikalcem, kajti drugače bodo "rdečkrvni Američani vzeli stvar v svoje roke in obehili gradogledne radikale na telefonske stebre".

NESTRANKARSKA LIGA PROTI OBVEŠNI VOJAŠKI SLUŽBI.

St. Paul, Minn. — Nestrankarska liga je sprejela resolucijo, v kateri pravi, da je obvešna vojaška dolžnost v mirnem času "prusajstvo". Liga je dalje zahtevala, da vojaški dobi pri odpustu iz armade tako visoko nagrado, da izravna razliko, ki so jo imeli vojaški v medst. Denar za to izravnavo naj se dobi iz izrednega davka, ki se naj naloži na dobiček vojnih dobaviteljev in municijskih industrijskecev.

Neka druga resolucija zahteva umaknitev ameriških čet iz Rusije. Sprejeto so bile tudi resolucije, ki obsojajo sodnijsko prepoved proti voditeljem rudarjev v zadnji stavki; da se delavcem da glas pri kontroli industrije. Odobrila je tudi Plumbov načrt za nacionalizacijo ameriških železnic in je priporočila prekle zakon proti špijonaži.

V Nestrankarski ligi so organizirani farmarji.

ODKLONJEN PROSILEC ZA DRŽAVLJANSKI PAPIR.

Waukegan, Ill. — Robert E. Kuchne, vrtnar pri nekem milijonarju v Lake Forestu, je prošil za državljanski papir. Sodnik je odklonil njegovo prošnjo, ker je priznal, da je kot tujec prošil za oprostitev od vojaške službe.

CUMMINSOVA PREDLOGA NE NAPREDUJE V SENATU.

Washington, D. C. — Železniški ravnanje Hines je poslal predstniku Wilsonu nova priporočila za obratovanje ameriških železnic pod vladno kontrolo. Uradniki v Beli hiši izjavljajo, da niso in formalni o teh priporočilih.

PROTIDRAGINJSKA KONFERENCA.

S POSTAVAMI HOČEJO ODPRAVITI DRAGINJO.

Preveč je bilo govorjenja in premalo akcije, pravi zdravstveni komisar.

Chicago, Ill. — Protidraginjska konferenca je pričela in na nji so zastopani kot delegatje zastopniki raznih ženskih klubov, meščanskih in dobrodelnih organizacij. Navzoči so državni in mestni uradniki, med njimi je tudi justični tajnik Palmer.

Konferenca je baje sprejela zaključke, da apelira na kongres, da bo na blagu označena cena proizvajalca. Ljudstvo pričakuje malo olajšave od take postave in pravi, da bo sicer vedelo, koliko je blago stalo, ko ga je kupil prvi prekupevalec, nikakor pa ne bo vedelo, kdo je pobasal največ profita, preden je prišlo blago v roke zadnjemu trgovcu, ki prodaja blago na drobno. Blago in poljski produkti gredo navadno skozi več rok, preden dosežejo konzumenta. Po ljudskem mnenju je treba odpraviti verženje s blagom in cena bo padla.

Govorili je tudi justični tajnik Palmer in je dejal, da je priporočil državnim pravnikom, da nastopajo najstrožje proti prežitarjem.

Do malega spora je prišlo med državnim pravnikom Clintonom in mestnim zdravstvenim komisarjem radi raznih dokazov o profitarstvu, ki so bili izročeni Clintonu od mestnega živčnega biroja.

Dr. Robertson je naznanil, da zastopa španja Thompsona, kakor je prišel štati dokument, ki mu ga je izročil šupan.

Takoj je planila pokonec mrs. L. C. Brown iz La Granga in vprašala predsednika, če je to na dnevnem redu.

Dr. Robertson je povedal, da je bil dokument pisan v letu 1917 in je vprašal, če ga nočejo ališiti. Dobil je za odgovor, da ga nočejo ališiti. Zdravstveni komisar je po tem odgovoru vtaknil dokument v šep in je dejal:

"Tukaj je bilo preveč govorjenja, pa premalo akcije. Poslali smo državnemu pravniku sedem in dvajset profitarskih slučajev. Zakaj ni bil zakon izveden, zakaj ni bilo akcije? Neki človek zahteva 24 centov za sladkor, ko zakon pravi, da stane le 11 centov. Če državni pravnik nima moči, da nastopi proti taki stvari, te daj naj mu jo podeli kongres."

"Poglejte v hladno shrambo. V pet in dvajsetih shrambah ležita ponekod zdaj dve jajci, kjer je bilo prej samo eno, dva funta sirovega masla, kjer je bil prej samo eden funt. Tueti jajce je prodajalo po dolarju. Bilo je preveč govorjenja, treba je akcije."

Odgovarjal mu je državni pravnik Cline, ki je dejal, da se morajo imeti dokazi, da se človek obsoji.

Neka soproga čevljarkega tovarnarja se je pritožila radi uničenja, če, da uniči ne dovoli njemu soprogo izdelati več kot pet tisoč parov čevljev mesto deset tisoč parov. Voditelj strokovno organiziranega delavstva pravi, da je škoda, ker je časopisje zamolžalo ime soproge tovarnarja, ki trdi, da strokovna organizacija omejujejo produkcijo blaga.

Justični tajnik je tovarnarjevi ženi odgovoril, da nima spora s čevljarico obrito, ampak da mu je znan produkt, ki se je podražil za tri sto odstotkov, da pravno se je produktinja podražila samo za 143 odstotkov. Iz tega je razvidno, da je nekdo profitar.

Palmer pričakuje velik uspeh, če bodo produkti zaznamovani s tovarniškimi cenami. On pravi, se bo konzument čital na listku, da je tovarniška cena za par čevljev \$4.95, tedaj ne bo pri volji plačati \$18 ali \$22 zanj.

VRHOVNO SODIŠČE ODOBRILO ZAKON ZA ZAPLEMBO OPojNE PIJAČE.

Chicago, Ill. — Vrhovno sodišče v Illinoisu je v sredo razpisalo razsodbo, da je zakon, ki določa preiskavo v privatnih stanovanjih in zasebno opojnih pijne, ustaven, izvzemši da vozovi, ki vozijo pijače, ne smejo biti zaplenjeni.

BRITSKA GARNIZIJA UNIČENA V PERZIJU.

Perzijanci pobili 1300 Angležev blizu Afganistana; ogorčenost valed masakrov v Indiji.

AMERIKA SE NE STRINJA Z ANGLJO-PERZJSKIM PAKTOM.

London, 17. dec. — Iz Moskve je prišlo brezlično poročilo, ki pravi, da so Perzijanci pobili 1300 Angležev v Mešedu v severno-vzhodni Perziji blizu Afganistana. Vsa angleška garnizija v omejenem kraju je bila uničena.

London, 17. dec. — Angleška javnost je z največjim ogorčenjem vzela na znanje poročilo iz Lahora, da je angleški general Dyer ukazal pokliti 500 Indijcev v Amritsaru, dočim je valed krog iz strojne oblečalo 1500 ranjenih v minulem aprilu. Delavski in liberalni listi silovito napadajo odgovorne oblasti valed tega masakra in zahtevajo pojasnila, zakaj je vlada, molčala o tem do zdaj celih devet mesecev. Stvar gotovo pride na dnevni red v parlamentu in pričakovati je viharne debat.

Delavski "Daily Herald" pravi, da so angleški militaristi v Indiji večji krvoloki, kot so bili Nemci v Belgiji in Srbiji. General Dyer je pri zaslišanju v Lahoru sam priznal, da je ukazal streljati na svoje pest in sleer je bilo "treba zares in dobro streljati v pet-tisočglavo množico na javnem shodu, da Indijci spoznajo, da se Angleži ne kalijo." Ko je bilo mešarsko klanje končano, je general hladnokrvno odvrnil, da svojimi vojaki s pozorišča in ni se zmenil, da bi pomagal ranjenemu, češ: "To je njihova stvar, saj imajo zdravnike in bolnišnice."

Nazadnjaško časopisje priznava, da se je general Dyer "morda nekoliko spozabil", toda zagovarja in pere zločin s tem, da so bili Indijci v Amritsaru "uporniki" in radi tega ni bilo mogoče postopati "drugače".

Washington, 17. dec. — Vlada Združenih držav in Anglija sta prišli v navskrižje radi znanega angleško-perzijskega pakta, ki pomeni protektorat Anglije nad Perzijo. Valed te zadeve je bilo izmenjanih več diplomatskih not med Washingtonom in Londonom. V eni teh not je angleški zunanji minister Curzon "pojasnil" ameriškemu državnemu departmentu, da je Perzija priatek Indije in valed tega spada med "spejeljne interese" Velike Britanije. Dalje je Curzon opozoril ameriško vlado na izjavo ameriškega poslanika v Teheranu (Perzija), ki je pred nekaj časom odgovoril na očitke v perzijskih listih, da ni res, da so Združene države obrnile hrbet Perziji, pač pa da je Perzija ravnila prijateljstvo Amerike s tem, da je odobrila pakt z Anglijo. Curzonu se zdi ta izjava "nediplomatska" in celo "sovražna" in zahteva, da ameriška vlada pravi učinek v Perziji, ki ga je naredila poslanikova izjava.

TOLETNI ŽENIN SE JE ZLAGAL ZA 20 LET; RAZPOROKA!

Chicago, Ill. — Mrs. Bertha Knobbe je te dni zatožila svojega soproga Charlesa za ločitev zakona. Ko jo je snubil, je rekel, da je star 55 let in ona, ki je stara 22 let, mu je vrjela. Pozneje je pa izvedela, da se je mož zlagal za 20 let in je v resnici star 75 let. Sodnik je dovolil ločitev.

NASPROTNIKI PROHIBICIJE NA DELU.

GIBANJE ZA PROGLASITEV PROHIBICIJSKEGA AMENDMENTA NEUSTAVNIM PRICELO.

Zbornični poljedelski odsek je odklonil predloga za prekle vojne prohibicije.

Washington, D. C. — Organizacija prodajalcev opojnih pijne na drobno v državi New Jersey je vprašala za dovoljenje, da vloži tožbo za proglasev narodnega prohibicijskega amandamenta neustavnim. To je prvi korak, ki je bil storjen, da se proglasi prohibicijski amandament neustavnim.

Tožitelji navajajo v svoji vlozi, da je ustavni amandament v protislovju s petim ustavnim amandamentom, ki prepoveduje državam vzeti privatno lastnino brez odškodnine. Dalje podarjajo tožitelji, da nimata kongres in državna legislatura pravice sprejeti takega amandamenta, če nista zanj glasovali dve tretjini članov zbornice, mesto dveh tretjin od navzočih članov. To zahteva ustava po mnenju tožiteljev.

V zborničnem poljedelskem odseku so razpravljali o predlogi, ki preklejuje vojno-prohibicijski predloga. Za prekle so glasovali samo trije kongresniki, proti prekle pa šestnajst. Za prekle so glasovali kongresniki John T. Rainey iz Illinoisa, Voigt iz Wisconsinu in Ward iz New Yorka.

Trgovci s žganjem in žganjekuharji, ki imajo zaloge žganja pod perokrom, imajo mase časa, da bodo izpustili trga na svoje žganje. Do tega časa jim ni treba plašati \$8.40 davka od galone, če eksportirajo žganje pred 16. januarjem, ko stopi v veljavo narodna prohibicija. To izjavo je podal davčni komisar Roper.

Nekateri trgovci s opojnimi pijne so našli odjemalce za svoje blago v tujemstvu, ali čas je bil tako kratek, da je nemogoče izvoziti večje množice opojnih pijne do določenega časa.

Slišajo se glasovi, da pojdajo večje množice žganja na Kubo, v Italijo, Mehiko in Anglijo.

PRIPOROČLJIV NOČNI ČUVAJ.

Chicago, Ill. — Pinkertonski in mestni detektivski so aretirali Johna Schmidta, ki je pri raznih tveganjih služil za nočnega čuvara. Nazadnje je bil udušen pri nekem krizarju. Ko so ga odvedli na poljo, je moral s sabo vzeti tudi vazo blago, ki ga je kot nočni čuvaj znošil domov. Našli so pri njem ure, razno zlatino, svilo, kožuhovino itd. Poljeja sodi, da je to blago vredno pet in sedemdeset tisoč dolarjev. Schmidt ima tudi na banki za sedemdeset tisoč vrednostnih papirjev. Samo žepnih ur so našli pri njem nad dve sto. Priznanal ni nobenemu delodajalcu, ampak vsakemu je vzel, kolikor je mogel skrivaj odnesti domov.

INDUSTRIJALNI ALKOHOL IZ KOKSA.

Cleveland, O. — Neki lokalni kemični inženir je izumil nov proces, po katerem je mogoče iz koks pridobivati alkohol. Če bo alkohol poceni, tedaj bo nastala revolucija v pridobivanju tekočega kuriva. Samo na Angleškem bo mogoče na leto proizvesti petdeset milijonov galon alkohola.

NEZAKONSKI SIN ZVEZNEGA SENATORJA OBTOŽEN UMORA.

Los Angeles, Cal. — Harry New, o katerem pravijo, da je nezakonski sin zveznega senatorja Harryja S. Newa iz Indiane, je obtožen umora svoje ljubice Frede Lesser. Obravnava je pričela v ponedeljek. New pravi, da je bil hipno blazen, ko je ustrelil ljubico.

V NEMOLJI PRIČAKUJEJO NOVO REVOLUCIJO TO ZIMO.

Berlin. — Dr. Karl Heine, praki minister notranjih zadev, je rekel te dni v pruski aborhici: "Računati moramo z možnostjo nove revolucije v Nemčiji še to zimo. Vlada je pripravljena za vse eventualnosti." Heine je nedvomno imel v mislih ponovno vstaje apartakovev, ki so se zadnje čase dobro organizirali.

ŠVEDI ZAHTEVAJO MIR Z RUSIJO.

Švedski trgovci trpe valed blokade; sovjetska četa okupirale Novonikolajevsk.

5000 KOLOČAKOVIN MOSUJTEH.

London, 17. dec. — Danes poročajo uradno iz Moskve, da so rdeče čete okupirale Kijev, glavno mesto Ukrajine, in Kupjansk ob reki Donec v južnovzhodni smeri od Karkova. Istočasno so sovjetske čete v Sibiriji okupirale Darnaul, 258 milj južnospadno od Tomaka.

Stockholm, 17. dec. — Trgovski sloji v Skandinaviji zahtevajo, da se sklene mir s sovjetsko Rusijo. Skandinavci so izgubili vsako upanje, da bi bili boljševiki premagani od zunaj in čakati ne morejo več, kajti blokada jim povzroča velike izgube. Ako kdo vpraša švedskega podjetnika, če se na boji boljševičke propagande v sibiriji, da se sklene mir, se navadno glasni odgovor: "Ne! Propaganda je veseno tuka, pa naj bo mir ali ne."

London, 17. dec. — Iz Moskve poročajo, da so sovjetske čete v Sibiriji okupirale mesto Novonikolajevsk, kamer je bil Kolik pred nekaj tedni premetil svoj glavni stan iz Omska. 5000 mož in med temi več generalov je bilo ujetih. Boljševiki so vplenili veliko število topov in drugega materiala.

Dorpat, Estonija, 17. dec. — Leonid Kraus, predsednik sovjetske mirovne delegacije, se je včeraj vrnil iz Moskve v Dorpat. Mirovna pogajanja se bodo nadaljevala.

Kodanj, 17. dec. — Maksim Litvinov, poslanec sovjetske Rusije, je dejal na izjavo Lloydja Georgea, da sovjetska vlada ne bo ponudila miru Koljaku in Denikinu. Lloyd George je izjavil pred nekaj dnevi, da morajo boljševiki prej skleniti mir s Koljakom in Denikinom predno ga lasejo z zavezniki.

MEHIKA SMATRA JENKINSOVO AFERO ZA KONČANO.

Mehiko, Meh. — Odgovor Mehike na drugo ameriško noto, zahtevajočo, da se ameriški konzularni agent izpusti iz zapora, izjavlja, da so zdaj vse delavnosti med Združenimi državami in Mehiko izravnavane, ker je bil ameriški konzularni agent izpuščen. Noto dalje pravi, da ameriški državljani ne more biti izpuščen iz zapora samo na izjavo ameriškega državnega departmanta, ako se ni vršila obravnava pred mehiškim sodiščem.

TUJEC OROPAN V SREDI MESTA.

Oothen, Ind. — Dva maskirana tolovaja sta oropala sredi mesta Robert Robinsona, potovalnega agenta za neko oglaševalno tvrdko, za 65 dolarjev. Oddala sta njanja tudi strel, ki ga na srečo ni napravil druge nesreče, kot luknje v rokavu.

KANADSKO ELATO PRIHAJA V NEW YORK.

New York, N. Y. — Kanadska vlada je odposlala za deset milijonov dolarjev zlata v New York, da krije svoje obveznosti in da ustavi padanje valute v Montrealu.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov na vas, kar ima stik s listom

"PROSVETA"

2857 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v obljubljeni n. pr. (December 31-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poslovite se pravilno, da se vam ne ustavi list.

KAKO JE Z VARSTVOM OTROK.

Owen R. Lovejoy, tajnik narodnega otroškega komiteja, izjavlja, da bo uživalo okoli štirideset odstotkov otrok blagoslov zveznega zakona za varstvo otrok, po katerem so vsi izdelki podvrženi visokemu obdavčenju, ki so jih producirali otroci pod štirinajstim letom v tovarnah, mlinih in delavnicah in pod šestnajstim letom v rudnikih in kamnolomih.

Otrok pod šestnajstim letom dela največ v tovarnah in mlinih in ne v rudnikih. Če hočemo, da bodo otroci pod šestnajstim letom hodili v šolo mesto v tovarne in rudnike, je treba, da posamezne države direktno prepovejo delo v tovarnah, mlinih, rudnikih, kamnolomih in pri transportnih in določijo, da morajo otroci do šestnajstega leta hoditi v šolo. Zvezni zakon določa visoko obdavčenje za izdelke, ki so produkt otroškega dela in pridejo v meddržavno trgovino, ker se zvezna vlada ne more vtikati v notranje zadeve posameznih držav po sedanji razlagi ustave. Vred tega lahko lakomni privatni podjetniki, katerih ni šram prejemati profita od izdelkov, ki so jih izdelali drobni otroški prstki, izdelujejo blago, ki pride na trg le v domači državi, da jim ni treba plačati davka.

Najbolj žalostno izgleda z varstvom otrok v južnih državah. Tam še vedno velja načelo, čimmanj hodijo otroci delavcev v šolo, toliko bolj je za privatne podjetnike iz dveh vzrokov. Če otroci ne hodijo v šolo, gredo v tovarno in delajo pri strojih za nižjo mezdjo kot odrasli delavci. Kadar odrastejo bodo pohlevni delavci in se ne bodo zanimali za čitanje koristnih in dobrih knjig, ker ne znajo čitati. To so glavni vzroki, zakaj nasprotujejo v južnih državah varstvu otrok in šolski obveznosti do šestnajstega leta.

Država Illinois, ki se lahko prišteva med najbolj industrijske države v Uniji, je sprejela postavbo, ki prepušča otrokom delo pod šestnajstim letom in določa do tega leta obvezni šolski poduk. Vzlic temu se pa industrija razvija in prav nič ne zadržuje njenega razvoja zakoni za varstvo otrok. Izobrazba otrok pravzaprav še pospešuje razvoj industrije, ker izobražen delavec producira boljše blago in več blaga.

Sedanje stoletje imenujejo s ponosom stoletje otroka. In čas je tukaj, da se brigamo bolj za vzgojo, izobrazbo in dobrobit otrok, kot pa za praščjorejo. Če ima država denar, da zabranjuje razne kužne bolezni med domačimi živalmi, tedaj je njena dolžnost, da se še v toliko večji meri briga za vzgojo, izobrazbo in dobrobit otroka, ki ima napram državi gotove dolžnosti, kadar odraste.

Varstvo otrok ne bo dovršeno, dokler otroci siromašnih staršev ne bodo imeli tiste ugodnosti do šolske izobrazbe in življenja kot otroci premožnih staršev. Zakoni, ki so bili dozdaj sprejeti, so le napol izvršeno delo in s tem delom moramo nadaljevati, dokler ne bo doseženo polno varstvo otrok.

Kako nekateri postanejo stavkokazi? — Stavkokaz je strahopetec. Če veste, kako strahopetec postane stavkokaz? Nekdo mu je rekel, stavka bo odpoklicana. On verjame v to laž, ker je v svojem sreču že postal stavkokaz in čaka na ugodno priliko, da se izneveri svojim tovaršem.

Kadar vidi, da stavkokazi palijo premog v tovarni in pride malo več dima iz dimnikov, mu zopet prične glodati misel, kako bi izdal svoje tovarše. S pobešeno glavo gre domov. In če mu njegova soproga pravi, ali veš, kedaj bo stavka končana, tedaj mu zopet misli uhajajo v stavkokastvo. Naenkrat se porodi v njem sklep, da se vrne v tovarno, čeprav njegovi tovarši še vztrajajo v stavki.

Delavce, ki je zvest svojim tovaršem, ne dovoli, da se take misli vtihotapijo v njegove možgane, ampak jih takoj v začetku odbije odločno, da se nikdar več ne pojavijo.

Ali smejo mestni uslužbenci samostojno misliti? — Ruth Pearson, ravnateljica na javnih mestnih igriščih v Chicagu, je govorila dne 23. novembra pred jeklarskimi stavkarji. Bil je njen prosti čas, s katerim ona lahko razpolaga po svoji volji. Posledica tega njenega ravnanja je bila, da je bila suspendirana od službe.

Suspendiral jo je superintendent Brekke, podrepanik meščanskih političarjev, ki ni nikdar napravil civilne skušnje za svojo službo.

DOPISI.

Brezy Hill, Kans. (15. dec.) —

Danes so pričeli rovi v tukajšnji okolici obratovati in smo se odzvali na novo vladno ponudbo. Jezni so večinoma vsi premogari. Veliko premogarjev je danes ostalo doma. — Frank Sikole.

Bear Creek, Mont. (10. dec.) —

Razmere z ozirom na premogovni položaj so še vedno iste. Premogari so še vedno doma. V nedeljo, 7. decembra, so prišli v tukajšnje naselbine vojaki in "prostovoljci", da bodo kopali premog ki je last družbe "Bear Creek Co." Vred tega so vsi unijski delavci vposleni pri tej družbi, ki so bili vposleni pri vodnih sesalkah in vzdržavali ogenj v pečeh, zupstili svoja mesta, kakor tudi vsi strojniki, kurjači in celo bossi in superintendenti, ker slednji nočejo imeti nobene odgovornosti napram družbi v slušanju kake pogodbe v rovi in pri strojih. Kajti ti "prostovoljci" še nikdar niso videli rova v notranjosti in so popolnoma neveščki dela, katerega hočejo opravljati. Ti "prostovoljci" so mogoče učeni in izobraženi, ter so morebiti opravljali kako koristno delo in nekateri pa gotovo tudi ne, ker je med njimi še celo en duhovnik — ta bo nemara "zažegal" premog, da bo bolj mehak kopati. Tukajšnji velemeščanski listi so že poročali, da so nakopali še veliko premoga. Seveda, ves premog, kolikor so ga že poslali iz rova, so nakopali unijski delavci. Delati je pričelo kakih 40 "prostovoljcev" in prvi dan so menda naložili eno četiri-ko železniškega voza. A velemeščanski listi so poročali, da so nakopali sto ton premoga. Drugi dan so menda naložili tri železniške voze premoga, toda kakšnega? Koliko ga bodo danes, ne vem, ali po mojem mnenju ga bodo zelo malo, ker ga bo treba izpodkopati in streljati in ne samo nakladati. Rad bi plačal precej, samo da bi videl, kako se dušni pastir suče okrog premoga, posebno v prostorih, kjer je premog zelo nizek. Srednja visokost premoga v tukajšnjih premogorovih je okrog 4 čevlje.

Kot sem že omenil, so zapustili svoja mesta vsi bossi in superintendenti, ko so prišli "prostovoljci", ker ne marajo imeti nobene odgovornosti napram družbi v slušanju kake eventualne pogodbe v notranjosti rudnika in pri strojih in da bi se ne zamerili pri unijskih delavcih, kakor sem že rekel, so vsi na naši strani. Ostali je samo tehničar, ki ga vsi tukajšnji delavci dobro poznajo in so vsi ogorčeni, ker je ostal na mestu, ko je še superintendent zapustil svojo mesto. Še celo tukajšnji trgovci so na strani premogarjev in so zavrnili vsako dostavljanje živil "prostovoljem". Vred tega so si morali najeti svojega dostavljalca.

Ti "prostovoljci" so se nastanili v tukajšnjem prehranjevališču (Boardinghouse) in so še leti večer zahtevali od gospodinj, ki ima v najemu dotično poslopje, da jim skuha večerjo. Toda ona je odločno odklonila, češ, da za take ljudi že ne bo kuhala hrane. Ni jim preostajalo drugega, kot da so izplačali gospodinjjo ter vzeli v najem sami celo poslopje. Gospodar je še celo dobro prodal vse ter se je moral preseliti. Poslopje je last tukajšnje premogovne družbe. Izseliti so se morali tudi še nekateri unijski delavci, ki so bili na hrani in stanovanju pri tej družbi. Take so razmere za nas premogarje v tukajšnji okolici. Vse kaže, da bomo premogari prodali z našimi upravičenimi zahtevami.

Kolikor morem jaz spoznati iz miselnosti tukajšnjih prebivalcev, so vsi na strani premogarjev in ogorčeni na Garfielda, bivšega kurivnega upravitelja, ker je ponudil premogarjem samo 14-odstotno povznanje.

Poleg omenjene premogovniške družbe, pri kateri sedaj "delajo" prostovoljci, so v tukajšnji okolici tri druge, katerih rovi pa spijo spanje pravičnega. Govori se tudi, da bi družba "Smith Co." dobila prostovoljce, toda se boji škode, katero bi povzročili popolnoma neveščki delavci, katero bo gotovo imela "Bear Creek Co." in g. Eggen se bo gotovo še kesal, kar bo pa prepovedano, da je dovolil prostovoljem kopati premog v svojem rudniku.

V ostalem je pa tukaj vse mirno in sedimo pri gorki peči, ker je tukaj zavalada precej huda zima in snega tudi ne primanjkuje. Vsi pričakujemo, kedaj se bodo zedinili naši zastopniki z drugimi odgovornimi faktori glede nove delavske pogodbe med premogari in lastniki premogovnih rogov. Mogoče so se že, ko to pišem, kajti konferenca v Washingtonu je prišla 9. decembra. Ako bi bili podjetniki pametni, bi pristali na ponudbo, katero je predlagal delavski tajnik Wilson in vsa stvar bi takoj končala v splošno zadovoljnost. Tudi tukajšnje prebivalce, ne premogarje, sem čul, da so premogari popolnoma upravičeni do zboljšanja plače na podlagi predloga delavskega tajnika Wilsona. No, bomo videli, kako bo vsa stvar izpadla. — Geo Gornik.

Scammon, Kansas. (15. dec.) — Razmere so se tukaj zelo izpremenile, odkar sem poslal svoj zadnji dopis. Kakor se čuje, bomo pričeli z delom v par dneh. Prostovoljci, ki so kopali premog oziroma nakladali, v odprtih jamah, so nas zapustili 13. in 14. decembra kakor tudi vojaki. Bili so zelo veseli, ko so odhajali in čulo se je celo petje. Vojaki so bili še precej uljudni napram premogarjem. Sploh je vladal najlepši red in mir.

V tovarni za smodnik, ki je last družbe "Hercules Powder Co.", oddaljeni kake dve mili od tukaj, so delavci že vsi mesecev na stavki in zahtevajo večjo plačo. Kedaj bo njih spor končan, ni prav nič znano. Družba izjavlja, da raje zapre tovarno, kot da bi pristala na delavske zahteve, delavci pa pravijo, da se ne povrnejo prej na delo, dokler jim družba ne uagodi. Kdo bo zmagal, bo pokazala bodočnost. — Anton Maiz.

Elwan, Pa. (10. dec.) Včeraj sem čital dopis iz tukajšnje okolice, v katerem dopisnik poroča o resničenem položaju premogarjev v tukajšnji okolici. Toda danes sem čital v "Prosveti" iz Johnstowna, Pa., da tamkaj kroži vest, da na zapadni strani Pittsburga, Pa., v okolici Carnegieja, Washingtona in Burgettstowna in sploh na zapadni strani Pittsburga, Pa. obratujejo. To je neresnica in je namen takih govoric ljudstvo le zavajati na napačno mišljenje in zavajati neslogo med delavci. Pri tem naj jaz pripomnim, da bi lahko dobili še marsikaj več kot zahtevamo, ako bi bili delavci tako sločni kot so ravno tukaj. Pri tem je le maj namen rojake opozoriti, da naj nikar ne verjamejo nikakim govoricam in podobnim lažem. Za nas naj velja nauk uradnikov petega distrikta premogarske organizacije, ki so rekli, da naj nikar ne verjamejo velemeščanskim listom in poročilom, katere prinašajo ti časniki. Verujte samo to, kar bodejte dobili iz gl. urada naše organizacije.

V okolici Burgettstowna obratujejo samo ena parna lopata, kjer kopljejo premog. V tem odprtem rovu so vposleni izključno sami Italijani in so še neorganizirani. Da niso organizirani je vzrok, ker nimajo dolgo časa ne dela in ta družba sploh nima nobenih stalnih delavcev.

Kolikor se more izpoznati iz sedanjih krič, v kateri se delavci nahajajo, je sloga med delavci največ odvisna od tega, ako so delavci organizirani politično in strokovno, ter ako volijo delavsko kandidate. Delavci bi se morali bolj zanimati za delavske časopise in dobre podučne knjige, katere izdajajo delavske politične organizacije. Vred tega apeliram na vse rojake, da se organizirajte politično in addelešite se v vseh volitvah. Kajti na volilni dan se odloča, kdo nam bo gospodarji v bodoče. Ne bodite tako malomarni z ozirom na volitve in ne izgovarjajte se, da so volitve ničvredne, ali da je vse eno ali grom volit ali ne. To je ravno tisto, katere nas tepe sedaj, ker smo se premalo, pravzaprav nič, brigali za volitve. Ne podležite onih, ki vam trobijo, da politika ni za delavce, in da se brez volitev lahko doseže vse in da je dovolj, ako so delavci organizirani samo strokovno. Ti so takorektno največji sovražniki delavstva in napeljujejo vodo na mlino naših izkoriščevalcev. Na ta način hočejo delavstvo še bolj razcepiti, kot je sedaj. V Ameriki delavstvo lahko vse pripravi v glasovnico v roki in volitve se organizirani, udeležiti se volitev in glasovati za delavske kandidate. Glasovnica v roki je naše najboljšo orodje in ne zahteva nobenih štev. Ako bi se de-

lavci tega zavedali, bi bilo v marsičem bolje za nas, kot je pa sedaj.

V društvenem oziru napredujemo tudi jako pozitivno. Tukajšnje društvo "Slovenska Gorica" št. 279 SNPJ napreduje prav dobro. Pred kratkim se je vršila skupna seja tukajšnjih društev in sicer društva "Slovenska Gorica" št. 279 SNPJ in društva "Boj za svobodo" št. 139 SSPZ v svrhu ustanovitve zadrzne prodajalne v tukajšnji naselbini. V to svrhu se je izvolil tozadevni odbor, da vso stvar uredi. Ta odbor je takoj šel na delo in v kratkem času je organiziral zadržno prodajalno. Prostori se nahajajo v "Slovenskem svobodniškem domu", kjer je bila prej pivnica. Upam, da bo prodajalna pričela poslovati v teku dveh tednov. Ta prodajalna se bo pridružila pibsburski konsumni organizaciji. S tem smo veliko napredovali na gospodarskem polju in s tem se bomo tudi rešili naših večnih pijavk, ki nas dosedaj izkoriščale.

Konečno naj omenim tudi delavski pregovor, ki pravi: "Kjer je izobrazba, tam je napredek in kjer ni prvega ni drugega. In ta pregovor naj velja za nas. Izobraževati se moramo, ako hočemo napredovati. — Mihael Vidmar.

West Newton, Pa. (13. dec.) Mogoče bo marsikoga zanimalo, kako se postopa z voditelji organiziranega delavstva. Vred tega naj sporočim to, kar mi je pripovedoval odbor organizacije "United Mine Workers of America". Mike Eggen.

Pripovedoval mi je, da je bil predsednik Lewis pristopen preklicati stavkovno odločbo premogarjev. Ko je izdal tozadevni odlok so mu prišli solze v oči. V drugi sobi je pa čakal policaj in ako bi Lewis ne izdal dotičnega odloka, bi bil aretirani. Ko so potem šli izvršiti uradniki te organizacije v Washington, D. C. na povabilo delavskega tajnika, bili so povsod predstani. V nekem hotelu so se ajutraj naročili kosilo, toda ko so opoldan prišli tja, niso dobili ničesar, da pravno tja je bilo prej obljubljeno. Slišali so pelinke kot kajzerjevi in podobna imena. Ko so šli po ulici so se nekateri nalašč zaletavali v nje ter suvali z dežniki. Sploh so bili prezirani in zasramovani povsod.

V kolikor se tiče tukajšnjih razmer, so premogari pri enem rovu shenili, da počakajo, kaj bodo storili premogari v drugih krajih in pri drugem se pa z malo večina odločili, da se povrnejo na delo.

Ako človek premišljuje sedanjo delavsko situacijo, mora obupati. Zahtevali smo 60 odstotkov povznanja plače in sesturni delavnik. Ako bi se donegal vsaj kompromis in dobili polovico tega, kar smo zahtevali, 30 odstotkov in sedemurni delavnik, bi že nič ne rekli. Lastniki premogovnih rogov so menda še ponujali 20 odstotkov. Toda koncem konca je pa prišel Garfield ter rekel, premogari imajo dovolj 14-odstotkov. In kakor vse kaže bo najbrže ostalo pri tem, ako se sploh razmerje ne izpremeni. V kolikor se tiče delavnika, pa sploh nobenega govora ni. Žalostno, a resnično. — John Langwals.

Shaden, Wis. — V eni zadnjih števk "Prosvete" sem čital dopis iz Lawrence, Pa., v katerem sem opasal tudi moje ime, ki je bilo pa nekoliko popačeno ali imal dopisnik tako slab spomin. (Bila je takovna nespaka. Opomba urad.)

Popolnoma prav ima dopisnik v dopisu, ki je bil priročen v "Prosveti" 4. decembra in ker mi je vse dotična zadeva popolnoma znana, kar sem bil sam prizadev, hočem vso afero ustanko opasati, namreč stavko v Westmorelandu, Pa. 1. 1917.

Omenjenega leta je nezadovoljnost vedno bolj narasla vedno prevelikega izkoriščanja. Vred tega se je pričela agitacija za stavko, v kateri sta bila najbolj agnila rojaka John Terrell in Rudolf Ograjenšek. Pri je stanovi poleg moje bile in drugi je bil pa pri meni na stanovanju. Jaz sem stanoval takrat na Herandine, št. 1, ne pa na Hermine, št. 2. Delali smo v na Keystone. Ko je stavka pričela, je nabiral prijatelje za stavkarje. Stavka je izbruhla samo na Keystonu in je bila popolna. V tobole, ravno na jesinski dan, je pa družba dobila nekaj privatnih deputirjev in konstablerjev. Naslednji dan, v bodo-

ljo je prišlo nek tak "mož postav" po predsednika stavkovnega odbora in blagajnika ter ju odgnal. Razumno da smo jima sledili do družabnega podopja. Tam je bil še superintendent, ki se je hotel pogajati in je vprašal za naše zahteve, katere smo radevolje podali. Zahtevali smo "run mine", osemurni delavnik in priznanje organizacije. Superintendent nam je vse drugo obljubil, samo o organizaciji pa ni hotel ničesar slišati. Nekateri stavkarji so bili toliko pogumni, da so povedali superintendentu glede nepriznanja organizacije in vsled tega so bili aretirani. Aretiranih je bilo osem stavkarjev. Kak razgovor sta pa imela predsednik in blagajnik pa ne vem, ker nisem slika dotične obravnave, bila sta paoba preplašena.

Peti dan stavke sem šel jaz v Greensburg, Pa., da bi položil za ona oba varščino, ako sta zaprla. Kajti nihče ni vedel, kam so ju odpeljali. Ko pridem v Greensburg sem ravno opazil, da so ju odpeljali proti domu v avtomobilu. Vred tega sem se tudi jaz takoj napotil nazaj proti domu. Ko pridem domov, mi žena pove, da je John Terrell prinesel organizacijski denar in da je odpravil. Zakaj in kam mi pa ni mogla povedati, ker ji ni povedal. Omenila mi je tudi, da se je ona branila denar vzeti in mu rekla, da naj raje počaka, da pridem domov. Toda on ji je rekel, da nima časa čakati in da se mu mudi naprej. Da je pa denar resnično izročil moji ženi, je bil pa priča Jurij Kolir, ki je bil takrat za pomočnika pri mesarju Viljem Firebanks.

Ko sem jaz prišel domov iz Greensburga je bilo že veliko število stavkarjev vbranih pred hišo Johna Terrella, ki so zahtevali, da naj pride in stanovanje. Njegova žena jim je povedala, da je odpotoval in da je denar shranjen pri Kolarju. Vred tega je nastala zmešnjava in velika večina je bila mišljenja, da je izdal stavkarje in da je pobegnil z denarjem. Stalo nas je precej truda, da smo jih pomirili. Stavka se je nadaljevala. Ko smo pa razvideli, da in nam pregovor ne more izrojevati tseh zahtev, priznanje organizacije namreč, smo se vrnili na delo pod pogojem da smo vzdrževali tehničarje in da smo lahko obdržali organizacijo. Torej stavka ni trajala samo tri dni, kot je poročal John.

Ponavljam še enkrat, da je John Terrell izročil meni organizacijski denar in sicer četrti dan na s tem dnevom je bila stavka za njega končana. Jaz sem pa oddal blagajno 30. septembra, ker sem se prvega oktobra izselil iz tamenjše naselbine v hosto. Ivo-ljen je bil napreč za blagajnika rojaka Frank Bohne, denar je pa vzel Martin Subak. Priče so bile: Mik Cozar, Tom Cozar, Tom Stalfer in še več drugih premogarjev. Tako je bila blagajna pravilno izročena pristojnemu odboru in vred tega ne morem ničesar sumiti naju, da bi denar kateri izmed nas pohral. Kako je pa sedaj z dotično organizacijo, katero smo včas ustanovili, pa ne vem. Kakor je razvideti spi spanje pravilneje, kar bi drugače ne delali sedaj, ko je bila stavka drugod. — Ignac Kelar.

LITRICA VARNOSTVA.

Narodnik, Hahery, Kans. — "Consulate General of the State S. H. S., 443 W. 22nd St., New York, N. Y.

STAVKA NA PODNEVILSKI OBLASTI.

Chicago, Ill. — Pri Chicago Tunnel kompaniji, ki prevaža tovarno blago pod zemeljsko površino, so zastavili vsi uslužbenci izven dveh. V petnajstih letih so prejeli uslužbeni štirinajst centov prednega povznanja. Najnižje međa pred stavko je bila 35, najvišja pa 42 centov. Uslužbeni prejmo pa po povznanju 42 centov na uro. Delo se izvaja pod zemljo v vlakih in traku.

AVTOMOBIL NA STAVKO VOLAVSKO-GRANCO.

Denver, Colo. — Zdej je tudi državna avtomobilna služba sprejela avtomobil za karko veliko povznanje. Zdej je, da najbližje postajo postaja, da postaja prevozna.

Jeklarska stavka.

GARY JE NAHRULIL PROTE-
STANTOVSKO ŠKOLU.Narazje temu pa produkcija jekla
ne more napred.

Chicago, Ill. — John Fitzpatrick, predsednik organizacijskega odbora jeklarskih delavcev, je razložil pred delegati Delavske federacije v Chicagu, da je žel Gary v svoji avtoritativni domisljivosti tako daleč, da je nahrulil celo tri protestantske škole, ki zastopajo pet in dvajset milijonov vernikov, ko so se ponudili, da izravnavo spor med jeklarskimi podjetniki in delavci.

Kako nastopajo v mestih, v katerih imajo jeklarski gospodje prvo besedo, so se šole skrajno prepričale, ko so lokalni oblastveni organi postavili njih avtomobil v pennsylvanski mestih in jim niso dovolili, da zberejo fakto, ki prikazuje položaj v resnični hudi.

Sereda ni Gary s takim ravnanjem prav nič pridobil. Produkcija jekla je po izjavi Fitzpatricka tako desorganizirana, da bi ne mogli producirati več kot petdeset odstotkov jekla, če bi bila stavka takoj odpravljena. Zdej producirajo manj kot pet in dvajset odstotkov.

Pogledati je treba le na strani velebitnega časopisa, na katerih priobčujemo položaj o industriji in financah, pa imamo prave slike o produkciji jekla in železa. Neki list je poročal, da so na Zahvalni dan že zastali s produkcijo jekla za tri sto tisoč ton.

Organizirano delavstvo v Bloomingtonu se je zavzelo za jeklarske stavkarje.

Bloomington, Ill. — Strokovno organizirani delavci so obdržali velik ljudski shod, na katerem so izvolili stalni odbor, ki bo nabiral podporo za jeklarske stavkarje, dokler bo trajala stavka. Med delavce so razdelili tudi tiskane objave, po katerih se vsak delavec zaveže, da daruje gotovo svetlo v pomoč stavkarjem.

Na shodu je zavladalo veliko navdušenje, ko so govorniki povdarjali, da se jeklarski delavci ne vrnejo na delo, dokler jeklarski podjetniki ne priznajo zahtev, radi katerih so zastavkali.

Kamere v steubenvillskem distriktu.

Steubenville, O. — V LaBellovi tovarni je delalo v normalnem času 4.500 delavcev, zdaj jih ne dela še manj kot polovica in med stavkavci je 300 do 500 oseb, ki niso videli še nikdar jeklarne od zmota. V normalnih časih so producirali v tej jeklarni do trideset železniških voz, od katerih je bilo dvajset voz naloženih s cevmi. Odkar je stavka izbruhnila, je največ prišlo deset voz na dan iz jeklarne. Največ voz v enem dnevu naloženih s cevmi je bilo osem, povprečno jih pa pride manj kot osem iz jeklarne. Delavnice za pločevino je 17, delajo pa le v petih.

V Mingovi tovarni primanjkuje 600 mož. Delati morajo pisarniški uslužbeni in predelavci in pošiljajo jih od enega do drugega dela, da pomagajo stavkokazem. Produkcija je za petdeset odstotkov pod normalno.

Iz drugih jeklarn prihajajo tudi delavci, da so v zadregi za jeklo.

Inozemstvo.

Črna kuga v Carigradu.

Ženeva. — Vodstvo mednarodnega združenja krita v Švici je prešlo poročilo iz Carigrada, da se tam zelo razširja bubonska črna kuga. Strašna bolezen naj bi napadla revne turške sloje, toda pojavila se je tudi v evropskih delih mesta. Vlada je ukazala cepjenje in zaprla šole, mošeje (cerkve) in vsa druga javna slopja. Z zapiranjem mošejev je vlada naletela na velik odpor med praznovernim ljudstvom, ki so bili v mošejih in klanja Mohamedu, misleče, da bo s tem preprečilo kugo.

Eksplozija v Nemčiji; 48 mrtvih. Berlin. — V Mariensielu pri Wilhelmshavnu se je dogodila 16. t. m. velika eksplozija mrtvičarjet in 43 delavcev je bilo mrtvih in več kot sto ranjenih. Razstrelba je nastala pri izkladanju granat.

Francoški letalec je letel 226 milj na uro.

Pariz. — Letalec Sadi Lecointe je prekosil vse dosedanje poletje v hitrosti, ko je pred nekaj dnevi dosegel višek 226 milj na uro.

Eksplozija streliva v Londonu. London. — 16. t. m. je eksplodirala večja količina razstrelivnih snovi na treh barkah na reki Thames. Razstrelbi je sledil požar, katerega so z veliko težavo omejili. Druge nesreče ni bilo. Sumi se, da je bila razstrelba delo neznanih zlikovcev.

Socialna vojna na Špankem.

Barcelona, Španija. — V nedeljo ponoči je tukaj zopet počila bomba blizu borze, ki je naredila veliko materialno škodo. Ena oseba je bila ranjena.

Madrid. — Cestnoželezniški nametenci so zakrjakali. Nekaj vozov poulične železnice obratuje pod varstvom civilne garde.

Veliki irski dnevnik zatrt.

Dublin, Irsko. — Angleška vlada je zatrla dnevnik "Freeman's Journal", najplivnejši list, ki je glasilo irskih nacionalcev. List je bil ustavljen zato, ker je v ponedeljek napadel naredbo za nabiranje policijskih prostovoljcev, ki naj bi pomagali redni policiji pri lovu na sinfajnovce.

Nemci so dali orožje.

London. — Vojni minister Churchill je dejal v tiskovni zbornici, da je Nemčija do danes izročila zavzemnikom 5000 topov, 25.000 strojníc, 3000 zakopnih minarjev in 1700 letal; ni pa še dala 42 lokomotiv in 4760 železniških tovrnih vozov. Churchill je dodal, da je Nemčija napela vse sile, da zadosti mirovnim pogojem.

Revolucija ruske duhovščine.

London. — Brezlična brzojavka iz Moskve pravi, da je patrijarh Tikon, glavni ruske cerkve, izdal posebni pastirski list, v katerem priznava sovjetsko vlado in vabi duhovščino, da se naj strogo ravnajo po sovjetskih zakonih. Posledica tega je bila, da se je takoj organizirala unija duhovnikov, ki ima sodelovati s sovjeti in voditi agitacijo proti starim tradicijam nazadnjaškega duhovništva.

Vojna v Aziji.

London. — Uradno poročilo se glasi, da angleški letalec niso ukrotili sovražnih tolp ob indijski meji in v sled tega bodo poslano vojaške čete v pokrajino Mahabada. Pričakuje se, da vojaške operacije ne bodo trajale več kot šest tednov.

Dalje poroča vojni urad, da je bila nedavno poslana kazenska ekspedicija angleških vojakov v Mezopotamijo v Mosul, kjer so se pojavile vstajne čete Kurdo. Ekspedicija je razpršila vstaje, vpostavila civilno upravo in oprala britanski prestiž.

Denikin jesan na Lloydja Georgea.

London. — Denikinova brezlična brzojavka se glasi, da "vse ruski" krogi strogo obsojajo izjavo Lloydja Georgea v parlamentu glede na ruski položaj. Obenem je sporočil Denikin Sazanovu, članu "ruskega odbora" v Parizu, da ima "vseruska vlada" nalogo "združiti vse Rusijo" v prejšnjo državno celoto in vsako priznajo separatnih delov po zavzetih, kot Georgijo, Estonijo, Ukrajino itd., ne bo priznana.

Ruski boljševiki aretirani v Antwerp.

Antwerp, Belgija. — V tujaknjem pristanišču so bili prijeti trije ruski boljševiki, ki so se hoteli udeležiti na angleški parniški z namenom, da se odpeljejo na Anglesko. Ujetniki so pri zaslišanju trdovratno molčali na vsa vprašanja.

Japonci odlikovali ameriškega generala v Sibiriji.

Washington, D. C. — Vojni departament poroča, da je japonska vlada odlikovala ameriškega generala W. S. Gravesa, poveljnika ameriških čet v Sibiriji, z redom "Vrhajajočega Sonca" drugega razreda.

Švedski socialisti poslati 20 milijonov kron delavcem v Avstriji.

Stockholm. — Švedski socialistična stranka je sklenila poslati dvajset milijonov kron stradalnim delavcem in njihovim družinam v Avstriji. Sklep je bil sprejet na strankinem kongresu v Stockholmu, katerega so se udeležili tudi sindikalisti iz Danske in Norveške.

Tirolci bi radi gospodarsko zvezo z Nemčijo.

Inomest, Tirolska. — Tirolski zbor je sklenil zahtevati od vlade na Dunaju, da naj pregovori zavezništvo za odobritev gospodarske zveze med Tirolsko in Nemčijo.

Železniški promet v Avstriji suspendiran.

Dunaj. — Vlada je suspendirala obratovanje železnice tekom božičnega tedna zaradi pomanjkanja premoga.

Pomanjkanje stanovanj v Parizu.

Pariz. — Pariz je prenapolnjen z ljudmi in stanovanja ni moglo dobiti, razen če kdo plača 6000 frankov letne najemnine. Časopisi svariijo prebivalce na deželi, da se naj drže proč od mesta.

Kdaj so misjonarji učili revolucije?

New York, N. Y. — Iz Seoula, Koreja, poročajo, da je dejal admiral Saito, japonski guverner v Koreji, da so ameriški misjonarji zakrivilo revolucijo Korejcev.

"Moralne" potrebe francoskih vojakov v Nemčiji.

Pariz. — "L'Humanite" je priobčila presenetljiv dokument, ki ga je izdal štab 256. brigade francoske okupacijske armade na Porapskem. Dokument vsebuje določbe, kako se morajo vojaki vesti pri obiskovanju bordelov v München-Gladbachu. Naredba so hladnokrvno glasi, da sta v hiši dve ženski, ki morata "zadostiti potrebam stalnih nemških in belgijskih gostov", dočim "finančno stanje mesta ne dopusti, da bi se povečalo število obojca." Da se torej prepreči nered in da se ženakama "ne naloži preveč dela," ukazuje brigadni štab, da se ne dovoli več kot dvajset obiskov na dan za vsak bataljon. Vojaki, ki žele obiskati dopolno hišo, se morajo prijaviti svojem mojarju, ki jim da vstopnico. — Ali je treba komentirati?

Italijanski imperialisti bi radi potolačili rusko kmetstvo.

Rim. — V neki zbornici se je pojavila rasprava o konfiskaciji neobdelanih zemljišč in razdelitvi zemlje med kmete. S tem nametom, ki so ga predložili liberalni krogi, bi radi potolačili neselolovne kmetake sloje. Demokratični list "Unita" priporoča iniciativo, razrednam in odpokliče iz ravno tega namena.

Stavka angleških livarjev se traja.

London. — Stavka livarskih delavcev v Londonu, ki je prišla v septembra, še vedno traja. Tri organizacije se prizadeje. Zadnje dni se vrne pogajanja za izravnanje diference med podjetniki in delavci.

POTREBUJEMO DELAVCE

Uprajte Mr. Burrows, HARRIS BROS. CO., na 35th St. en blok od Ashland Ave. Chicago.

DELAVCI PRI LESU

potrebujemo.

Zgledite se na 7. uri zjutraj vsak dan.

Plača vsak dan.

THE LORD KUBERELL CO., 2424 So. LaSalle St., Chicago.

DELAVCI POTREBUJEMO.

SEALNO DELO.

DOBRA PLAČA.

Oglasite se pri:

NORTHWESTERN TERRA COTTA.

2525 Clybourne Ave. Chicago, Ill.

POTREBUJEMO

mladeniče nad 17 let stare za lahko delo pri strojih in za skladišanje.

Delo v čisti dvorani. Skušnje se ne zahteva. Mora imeti certifikat starosti. Oglasite se:

FELT & TARRANT MFG. CO.

1755 N. Paulina St., Chicago, Ill.

DELAVCI
POTREBUJEMO ZA
STALNO DELO.

Oglasite se pri:

WESTERN FELT WORKS

4115 Ogden Ave., Chicago, Ill.

POTREBUJEMO

STO SLOVANOV.

Delavcev za delo na Scully

Yards, le pet milj od Pittsburgha, za gradnjo postopja za lokomotive Pennsylvania Railroad. Pred delavce dobi 75c na uro, delavci po 40 na uro za deset urno delo. Mi plačamo vašega kuharja. Damo šendo in postelje, ter tudi prsto vožnjo po Pennsylvaniji železnici. Ni komisarijata.

FERGUSON EDMONDSON

COMPANY

412 Keystone Bldg.

Pittsburgh, Pa.

Bell Phone: Court 803.

POTREBUJEMO

10 deklet nad 17 let starih za delo pri strojih in za skladišanje.

Delo v čisti tovarni. Izkusnje se ne zahteva. Morajo imeti izkaz starosti. Oglasite se:

FELT & TARRANT MFG. CO.

1655 N. Paulina St., Chicago, Ill.

POTREBUJEMO DELAVCE

za razkladanja lesa.

Stalno delo.

Dobra plača.

Oglasite se pri:

2315 Elston Ave., Chicago, Ill.

DEKLETA IN ŽENE

za lahko delo. Izbirati semena.

Dobra plača. Pri:

LEONARD SEED CO.

226 W. Kinzie St., Chicago, Ill.

POTREBUJEMO

delavce in ženske

naloženo — plačamo \$12 za prihode. Teden plačamo \$14 ob prihodih. Dvakrat odmor vsak dan. V soboto pol dneva.

KING'S MOTEL LAUNDRY CO., 2215 W. Madison St., Chicago, Ill.

KDO JE HOČE, DA SI

ohrani zdravje in dobro voljo naj poskusi naš "Hmelj in Malt". Samo enkrat, pa se boste prepričali, da je doma kuhani najboljši. Jamčimo vsako pošiljatev v vse kraje, 10 galon za \$2.25. Tvrdba

FRANK OGLAR,

6401 Superior Ave., Cleveland, Ohio.

Priporočamo naše podružnice,

Math Petrovich, Candy store, 15617 Waterloo Rd., Collinwood, Ohio. A Vidrih, 634 Main Street, Johnstown, Pa. in Kristof Grocery, 1700 E. 31st Street Lorain, Ohio.

RAD BI IZVEDEL

za dva svoja brata John in Anton Kastelle, doma iz vasi Rakovnik pri Novem Mestu na Dolenjskem. Čul sem, da se nahajata nekje v državi Wisconsin. Prosim jih naj se oglašata svojem bratu. Ako pa kateri rojakov ve za njih naslov, prosim, da mi ga naznani, bom hvaležen. Moj naslov je: Alois Kastelle, P. O. Box 219, Auburn, Ill.

NAPEDEK.

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaj z njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po smerni ceni.

ANTON ZORNIK,

Marietta, Pa.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1894.

Podpora Jednota.

Izbora 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2857-89 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODBOR.

PREDSEDNIK: Vincent Colker, 2857-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PODPREDSEDNIK: Anton Hrst, Box 140, Cassburg, Pa.

TAJNIK: JOHN VERDERBAR, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

TAJNIK BOLNIŠKEGA ODBORA: Paul Berger, 2857-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

BLAGAJNIK: Anton J. Terbovec, Box 1, Cicero, Ill.

UPRAVITELJ GLASILA: Filip Godina, 2857-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODBOR.

John Ambrosi, predsednik, Box 281, Cassburg, Pa.

John Underwood, 406 May St., Springfield, Ill.

Martin Dolan, Box 270, Bertrons, Ohio.

Joe Radlick, Box 432, Smiths, Pa.

Frank Bolick, 2806 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODBOR.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2857-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZGODNO OKROŽJE: Rudolf Peterich, Box 432, Bridgeville, Pa.

Antoni Radlick, Box 72, Wick Haven, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Buler, Box 104, Grove, Kans., na Jugožepu.

Lee Kuber, Box 248, Gilbert, Minn., na severozapadu.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 15617 Waterloo Rd., Collinwood, Ohio.

John Ambrosi, 412 Pines St., Marietta, Minn.

Joe Kuber, 2857, E. 9th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincent Colker, John Ambrosi in Matt Petrovič.

EDUKATIVNI ODBOR.

PREDSEDNIK: Frank Ald, 2134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

John Trill, Box 131, Lawrence, Pa.

Jack Owen, 242 Saginaw, Detroit, Mich.

Joe Smith, 1191 E. 25th St., Cleveland, Ohio.

Mary Usher, 1204 So. Raritan Ave., Chicago, Ill.

VROVNI IZRAVNIKI: Dr. F. J. Kern, 2802 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

ODGOVORNI URADNIK "PROSVETE": Jaka Zavaristič.

POZORI — Vse članove politične in strojne in vsakega člana, ki se želi pridružiti, naj se prijavijo na naslov: John Verderbar, 2857-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse članove politične podpore naj se prijavijo Paul Bergerju, tajniku bolniškega odbora v gl. uradu.

Vse prihodnje glave poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj prijavijo M. Petroviču, predsedniku nadzornega odbora, tipar naslov je zgoraj.

Vsi prijavi na gl. poročalnik ali na naj polje na naslov: John Ambrosi, Box 281, Cassburg, Pa.

Vse prihodnje protislovne glave se naj prijavijo predsedniku tiskovnega odbora Vincent Colkerju.

Vsi člani in drugi spili, nametila, ogledi, naročila in spili vsi, kar je v zvezi s službo jednote, naj se prijavijo na naslov: "Prosveta", 2857-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

BOŽIČ

v stari domovini

ZAMOREJO PRAZNOVATI V VESELJU IN

ZADOVOLJNOSTU SAMO Z VAŠO POMČJO IN DOBROSČRNOSTJO.

Skušajte razveseliti svoje v stari domovini se ta

BOŽIČ MIRU.

POŠLJITE NJIM DENAR, KAJTI Z DENARJEM SI ZAMOREJO PREKRBTI VSE

POTREBNO.

KLJUB TEMU, DA JE V STARI DOMOVINI

VSE ZELO DRAGO, SO PA KRONE TAKO

POCENI, DA ZAMORETE S PAR

DOLARJI MNOGO POMAGATI.

SORODNIKI V STAREM KRAJU BODO

ZELO VESELI, AKO JIM DOSPE AMERISKO DARILO PRAVOČASNO V ROKE.

PRIŠLO BO PA TUDI PRAVOČASNO IN

POD POPOLNIM JAMSTVOM, če ga odpolite s posredovanjem naše stare, zanesljive in v obče znane tvrdke:

EMIL KISS, banker,

133 Second Ave., NEW YORK, N. Y.

PRODAJA PAROBRODNIH LISTKOV.

MENJAVA DENARJA. Vstanovljeno 1898.

Prazniki se bližajo!

Oh, v čem čezovno vsako slovolno steno človeka veseli. Vsi človeški domovi v starem kraju niso vili tega veselja in nad 4 leta, da pa niso naprosto to veselje, pošljite njim vaš znan denar, to se stori.

NAJHITREJŠE, ZANESLJIVEJŠE IN NAJČENJŠE

s tem, da odpolite pravo naš val denar, vsilim dragin v stare domovine. Sicer pa tega ne odlašajte, ako želite

Otok Borneo.

(Konec.)

Sploh se dobi vse vrste ptic, na tem otoku. Žuželke so ravno tako vseh vrst in različne kot sploh sploh v vseh oceanških deželah. Izmed mrčesa so pa najbolj nadležni komarji in neke posebne vrste muhe, katere zelo nadlegujejo živali in ljudi in pikli teh muh razširjajo razne bolezni. Čmrcljev in bučel je tudi v veliki množini in raznih vrst. Bučele so vse še divje in med ter vosek nabirajo domačini, katerega dobi-jo v veliki množini. Izmed žuželk so najznamenitejši razni metulji. Izmed katerih so nekateri jako lepi. Reke in jezera so bogate na raznovrstnih ribah. Dobre se tudi v veliki množini školjke-biser-nice.

Domačini nimajo nikakih domačih živali, ker se večinoma bavijo z ribištvom in lovom na razno divjačino. Kolikor je doma-čih živali so vse importirali Ev-ropejci in tudi ti nimajo posebno veliko domačih živali. Konji so sploh jako redki in se šteje že med znamenitosti, ako ima kdo konja.

Rastlinstvo je jako bujno na vsem otoku radi jako milo klime. Izmed dreves je najznamenitejši in se lahko imenuje kralj dreves, je tako svani tapan, ki doseže izredno visokost. Potem je neke vrste drevo, ki se imenuje "žele-zno drevo" radi posebne svoje

trpečnosti. To drevo se izvaža v veliki množini posebno na Kitaj-sko v mesto Hong-Kong, katerega rabijo pri gradbi poslopj na ko-ljih. Dosedaj so našli nad šestdeset raznih vrst dreves na tem otoku. Ako bi bila prometna sredstva na tem otoku nekoliko boljša, bi se lahko razvila velepromembna les-na trgovina. V jako veliki mno-žini rastejo tudi razne vrste pal-me, kakor palme, ki imajo zeljo podobne liste, sladkorna palma, kavkavna palma in sago-palma, iz katere delajo domačini kruh. Poleg navedenih je tudi veliko raznih rastlin, iz katerih pridobi-vajo razne dišave. Razno južno sadje se dobiva v izredno veliki množini, vendar še divje. Posebno ugodna klima je za riž, katerega naseljeniki pridelujejo v veliki množini ob rekah in močvirjih. Izmed rastlin je pa gotovo naj-važnejši sladkorni trs, ki slovi po celim svetu; bombaž se izvaža v veliki količini, izvaža se tudi fi-ni tobak za smodke; indigo — modro barvilo, kava poper, cimet, kanfir in druge dišave.

O prebivalstvu nimajo še nobe-nih natančnih podatkov. Kolikor je bilo možno podatki statistiko, se ceni vse prebivalstvo na dva mi-liona. Vendar je pa še veliko ne-preiskanih krajev in so še jako malo znani posebno notranji deli otoka. Nizozemski del otoka je v administrativnem oziru razde-ljen v dva dela in to valed bolj-še administracije, v zapadni in jugo-vzhodni del. V zapadnem de-

lu se ceni prebivalstvo na pribliš-no 413,000 in v jugo-zapadnem delu pa na 717,000 ljudi. Evropej-ec je v Nizozemskem delu otoka en tisoč Arabcev okrog 3000 in Kitajcev okrog 40,000, drugi so sami domačini. Povprečno pride ena oseba na vsaki dve štirjaki milji. Naseljenici žive večinoma ob obrežju in mestih ter ob rekah, dočim prebivajo v notranjosti o-toka sami domačini. Inozemci se pečajo večinoma s trgovino in in-dustrijo in domačini z lovom in zelo primitivnim kmetijstvom. Evropejci so večji del uradniki in veletrgovci. Kitajci in Arabci so pa vposleni v rudarstvu, mali obrti. Industrija, kolikor jo je v rokah domačinov, je zelo primi-tivna ter se pečajo večinoma z ro-čnim delom, kot tkanjem, barva-njem raznega blaga, katerega sa-mi izdelajo, izdelavo raznovrstne-ga železnega orožja in raznih o-kraškov ter z izdelovanjem čol-nov in malih ladij. V južnem delu otoka posebno slovijo kot dobri zlatarji in brusarji dijamantov.

Važnejša mesta so: Fontanak, 9000 prebivalcev; Sambas, 8000. Montrado, Mampas, Landak, Ba-njermasin, ki šteje okrog 50,000 prebivalcev in je tudi največje mesto na tem otoku. Marabahan, Amuntai, Negara, Samarida, in Tengarug. V Amuntai in Martapura so bili že pred več stoletji naseljeni Hindi, ki so še sedaj v veliki večini naseljeni v okolici teh mest. Sploh je ta okolica naj-

bolj goste naseljena radi izredno dobre zemlje in dobrih rek,

Britski del otoka je v admini-strativnem oziru razdeljen na de-vešt province in vse pokrajine vla-de so v rokah domačinov. Prebi-valstvo angleške kolonije se ceni na 175,000 ljudi od katerih je o-krog 16,000 Kitajcev. Inozemci so naseljeni ob obrežju in v me-stih, kjer imajo v rokah veletr-govine oziroma izvoz in uvoz. V ostalem so Evropejci uradniki pri-tamojnji osrednji vladi. Glavno mesto je Sandakan, ki ima okrog 10,000 prebivalcev. Druga va-žnejša mesta so: Lahat Batu, Ku-dat, Jesselton, Weston, Labayan, Mempakul, in Sandakan. Pri eks-portu pridejo v poštev tobačni iz-delki in tudi navadni tobak. kav-čuk, guta, sago, kokosovi orehi, kava, poper in sladkor.

Otok Borneo je bil odkrit v 16-stoletju od španskih mornarjev. Španci trgovci so takoj pričeli prihajati na ta otok ter pričeli si-ovahno trgovino s domačini. Za njimi so pričeli prihajati poru-galci, nizozemski in angleški. Valed tega se je pričela velika tekma med temi narodi kdo bo zasedel ta otok. Prišli so se boji in domačini so pomagali takore-koč vsem, kdor jih je bolje pla-čal. Nazadnje so se obdržali v se-vernem delu otoka Angličani in na južnem pa Nizozemci. Nekaj ča-sa je bil ta otok, kot vel v malaj-skem arhipelagu, veliko zavetišče raznih morakih roparjev; toda s

časoma so jih pregnale nizozemske in angleške vojne ladje.

Domačini tega otoka spadajo k raznim plemenom in so v veliki večini še malikovalci in najdejo se tudi še Kanibali ali ljudodrci.

Najbolj civiliziran narod je še Bajaki, ker ta stanuje v obli-ju obrežja in rek, ter so prišli v dotiko z naseljeniki. Vei Evro-pejci, ki so bili na potovanju po tem otoku, priporočajo, da je ta narod vreden vsega zaupanja. Ta narod je tudi v velikem sorodu s Kitajci, ker ti so bili menda pr-vi naseljeniki na tem otoku. Ki-tajci imajo še sedaj velik vpliv posebno v južnem delu otoka. Ve-činoma vas manjša industrija in rudarstvo je v rokah Kitajcev. Ti imajo tudi velik vpliv na vse do-mačine in nizozemski vlada je že imela velike stitnosti ravno s Ki-tajci.

Med posameznimi narodi na o-toku Borneo pa obetajo še veliko sovražstvo in se preganjajo eden drugega ter ubijajo. K temu še veliko pripomore njihova vera, ker verujejo, da kolikor svojih sovražnikov ubijejo ter jim od-vzamejo glave, toliko poslušnih služabnikov imajo na drugem svetu. Valed tega je njihova vera zelo v sorodu s mohamedansko in nekateri učenjaki zatrjujejo, da so domačini mohamedanske vere. Pred dobrimi 20 leti so se vr-žili veliki boji med Fenihni, Sapu-tani, Penjabongi in Bukati (po-samezni rodovi na tem otoku). Ti boji so bili tako razširjeni da je

moral Nizozemska vlada ustano-viti posebne garnizije v notranjo-sti otoka. Toda ti boji počasi po-tenjujejo ker se nizozemski in tudi britski vlada trudite, da od-pravite te sovražnosti med posa-meznimi narodi.

Odgovor.

Pomožni urednik: Oglasil se je nov pisatelj in poslal je dolgo raz-pravo s naslovom "Zakaj živim?"

Glavni urednik: Kaj si naredil s pištom?

Pomožni urednik: Vrnil sem ga pisatelju s opombo "Živi zato, ker pošiljaš svoje proizvode po pošti, namesto da bi jih prinesel osebno."

Dolgočasno življenje.

Prvi: V časopisu sem čital, da živi v državi Ohio žena, ki je že sto let stara, a nikdar v svojem življenju še ni dobila poljuba.

Drugi: Če je tako, tedaj si naj-bež domoljuba, da je že sto let na svetu.

ROJAKI! Naročite se na knjige Književne Matice E. N. P. J. Ma-tice imajo pet knjig, kakor hitro so oglasili dvatisoč naročnikov. Na-ročnina s pristopnino vred za prvih pet knjig je tri dolarje. Ako ni zastopnika Matice v vaši na-selbini, pošljite narodno tajnika Matice: Frank Aleš, 2124 South Crawford Ave., Chicago, Ill.

POTOP.

Zgodovinski roman

Opisni H. Stanisławski, Poslovni Podravniki.

(Mladost)

"A brez slovesa meniš oditi?"

"Brez slovesa. Samo rdeči trak sem vrgel za seboj, ki mi ga je dala neka starka, ki je kaj iz-kušena v teh rečeh."

"Na vaše zdravlje!" napije vmes Ganchof in se obrne znova k Andreju.

"Na zdravlje!" odvrne Kmitie. "Hvala vam, gospodje!"

"Do dna, da dna!" Tebi je čas zasesti konja, a tudi mi moramo in po opravkih. Bog te spre-m-ljaj!"

"Vrni se zdrav!"

"Vreči nazaj rdeči trak," reče Harlamp, "ali pa politi na prvem prenočišču ognjilče z vodo, to je vsajedno. Pomni to, gospod, če je hočeš pozabiti 'Ostanite s Bogom!'"

"Ne vidimo se kmalu!"

"Nemara prej nego si mislimo," reče Ganc-hof. "Dal Bog, da se srečava drug z drugim, ne pa drug proti drugemu."

"Ne more biti drugače," odvrne Kmitie.

Častniki odidejo.

Na grajskem stolpu je bila ura sedem. Na ce-ni so konji taptali s kopiti ob kamenita tla in sko-zi okno si videl vojake, ki so čakali pripravljeni, na odhod. Grozen nemir se polasti Kmitie. V do-mišljivi je videl pred seboj tuje kraje in množico tujih obrazov, katere bi imel ogledati, a ob enem se je pa čutil tudi samemu sebi radi svoje neod-ločnosti, kakorčim se ga je polastila v tem trenu-tku.

"Treba je zasesti konja in odriniti," si je mi-sli. "Naj se zgodi, kar hoče, toda čas je."

Med tem, ko so ga ljudje čakali ter konji pr-skali na dvorišču, ko je odbila ura ločitve, je on začutil, da bo ono novo življenje njemu popolnoma tuje in vse, česar se je bil privadil ter nekako pri-rastel k temu, ostane v tem kraju, v tej okolici, na tem mestu. Tudi njegova duša ostane tukaj, samo njegovo telo pojde, tuje vsem, val ostali pa njemu.

"Čas je časi" so šepetale njegove ustnice.

"Treba je samo deti na se čapko ter iti."

Ali pojde res brez slovesa? Ali je mogoče biti tako oliko, oditi tako daleč, pa ne ispregovoriti ni besedice v slovo? Toda, kaj naj ji reče? . . . Ali naj gre ter poroče: "Vsega je sedaj konec. . . Pojdi, gospodična, svojo pot, kakor pojdem tudi jaz svo-jo." Toda čemu ji praviti to, ko se je pa to že itak zgodilo? Ona ni več njegova nevesta in on ni njen ženin. Vse je propalo in ne vrne se več. Škoda za izgubljeni čas in izgubljene besede.

"Ne pojdem!" si misli Kmitie.

Toda vezala ju je še volja pokojnega njenega očeta, katero je bilo treba ostaniti ter hladnokrv-no posloviti se za vedno. Treba ji je bilo reči: "No-čel me gospodična, torej ti vračam dano besedo. Ravnajva tako, kakor bi niti ne bilo oporoke. Vsak naj liče srečo, kjer se mu ponuja."

Toda ona mu lahko reče, da mu je že davno naznanila svoj sklep.

"Ne pojdem, na noben način, ne pojdem!" po-novi sam pri sebi Kmitie; natakne si čapko na gla-vo, vstane ter gre ven na hodnik. Hotel je kar za-sesti konja ter odjediti. Toda sredi hodnika je na-krat obstel, kakor bi ga bilo nekaj pograbilo za la-vo. Polasti se ga sila želja da vidi gospodično A-leksandro ter ji reče nekoliko toplih besed v slovo. Ne pomišlja dalje, kaj li gre, ali ne, ampak teče z zaprtimi očmi, kakor bi hotel skočiti v vodo.

Pred vratmi naleti na strežaja mečnika rosen-skega.

"Ali je gospod mečnik doma?" vpraša.

"Je pri častnikih v orožnici."

"A gospodična?"

"Gospodična je doma."

"Pojdi ter ji povej, da se Kmitie odpravlja na daljno pot ter hoče govoriti z njo."

Strežaj odide, da izvrši naročilo, toda predno se vrne, pritise Kmitie na kljuko ter vstopi brez dovoljenja.

"Prišel sem, da se poslovim," reče gospodični Aleksandri, "ker ne vem, če se še videva kdaj."

Na to se obrne k strežaju:

"Čemu še stojš tukaj?"

"Draga gospodična!" nadaljuje Kmitie, ko se zapro duri za strežajem. "Hotel sem iti brez slove-sa, toda nisem mogel. Bog sam ve, kdaj se vrnem, če se sploh še vrnem, ker se mi lahko pripeti kaj na potovanju. Bolje je, da se ločiva kot prijatelja. . . Mnogo bi bilo treba praviti, toda vsega ne izpoveš. Očividno je, nama že tako usojeno. . . Nisva vstvarjena drug za drugega in sedaj, ko bi tudi bu-tal z glavo ob zid, vendar ne opraviš nič. Na dolgi me ničesar, gospodična, a tudi jaz tebe ne dolzim radi tega, kar se je bilo zgodilo. Odslej te tudi no-čem več spominjati na oporočo tvojega očeta. . . Bog ti daj srečo in mirno življenje. . . Ne vem, kaj me tam, doleti, in kam grem, toda v tej svoji sedanj-i miki ne morem dalje vstrajati. . . Da, razum, trp-ljenja ne vidim tukaj ničesar ugodnega. . . Jaz mo-rem oditi radi svojega lastnega in tvojega mira. . . Drugače pridem ob pamet."

"Pošlji Gospod tudi vam srečo!" odvrne go-spodnična Aleksandra.

Mlada deklica je bila zelo osupnena radi Kmi-tievega odhoda. Na lieu ji je bilo opaziti začude-nje in abeganost; videti je bilo, da se mora boriti sama s seboj. Zrla ga je s široko odprtimi očmi.

"Saj jaz se ne srdim na vas," je dejala čez nekaj časa.

"Zelo me veseli. . . Nekak zlobni duh je pri-nesel med naju razdor, radi česar nisva mogla preskočiti prepada, ki je zijal med nama. . . Mi-dva nisva mogla delati tega, kar sva hotela, nisva šla tje, kamor sva šelela, in gnana od nadna-ravne sile, sva zašla obo. Ker se je pa to še več-krat zgodilo, je pač najbolje, da liševa vsak posa-mezno izhod. . . Treba ti je vedeti, da sta razlajen-je in jeza dva različna pojma. Jaz se ne jezim, toda ne morem pozabiti razlajenja. . . Še sam ne vem, ali me muči eno ali drugo. Radi tega pa je tudi najbolje, da se odkritosrečno razgovoriva. Ti me smatraš izdajalcem. . . in to me zbada najhujše: kajti kakor resnično šelim izveličanje svoji duši, nisem in ne bom kdaj izdajalec."

"Jaz že več ne mislim tega. . . reče Alenka.

"Oj, kako si mogla misliti kaj takega o meni vsaj eno uro! . . . Znano ti je, da sem bil v svoji svojeglavnosti pripravljen posekati, požgati ali ustreliti koga, kar pa je kaj drugega, toda izdati koga radi dobička ali odlikovanja — nikdar! . . . Bog me varuj in sodi. . . Ženska ti ne moreš raz-umeti, kaj more slušiti v prospek domovini, radi tega tudi ne smeš obsojati onih, ki razumejo to bolje od tebe. . . Vedi torej, da zavis vsa naša sre-ča in rešitev od Radzivila in Svedov in da ugo-nablja vsak, ki misli in dela nasprotno, domovino. Toda sedaj nimamo časa, da bi ti pojasnjeval to, ker moram iti. . . Hotel sem ti samo povedati, da nisem izdajalec ali podkupljiv človek, ki je radi lastnega dobička pripravljen na vse. . . Krivino si me sodila in me prezirala, toda jaz ti oprostim ter prošim tudi tebe odpustanja!"

"Resnica je, da sem vas krivično sodila, radi tega vas tudi jaz prosim odpustanja," reče gospo-dična Aleksandra s tresočim glasom ter z očmi polnimi solz.

"Jaz ti rad odpustim ne samo to razlajenje, marveč sem pripravljen, da ti oprostim celo svojo smrt!" zakliče Kmitie razvnet.

"Bog vas spremi ter privedi na pravo pot, s katere ste zašli."

"Pusti vse na miru in naj med nama nikdar več ne nastane svaja. Ali blodim, ali ne, to naj so-di Bog. Vsak dela po svojem nagonu ter gre za glasom svoje vesti. . . Daj mi k slovesu svojo roko. . . Nemara zadnjič! V glavi se mi vrti pri misli, da te mogoče vidim zadnjičkrat. . . Nu, ali se res nikdar več ne vidiva?"

VAŠE KAJENJE PIPE

Če hočete imeti s svojo pipo več veselja, kadite torej Prince Albert. Takoj vas bo pri-dobil zase, kakor hitro ga bste do-bro poskusili. Njegov okus in hladota premaga vse, kar ste prej kadili v pipi.

PRINCE ALBERT

the national joy smoke

Kadite kolikor hočete, pa vas ne bo peklo in grlo vas ne bo bolelo, kajti pekoča je odstranjena potom našega novega patentiranega procesa. Kupite da-nes Prince Albert in se prepričajte sami, da je to najboljši tobačak za pipo ali cigarete, kar ste jih kdaj kadili.

Redni kakelet ali redni ploščev-izmeti kakelet in po funtu in on funt, in za funt tobaka in raznega platka, na vrhu tega še vino.

R. J. REYNOLDS TOBACCO CO.

WINSTON-SALEM, N. C.

POJASNILO.

Sprejememo vsakovrstne močne bakne za v stari kraj do 1000 fan-tov težine, prevos stane le 14c od funta. Vsečina eme biti oblaka, obušala in jed, ki se ne pokvari. Kdor želi poslati svojim, naj poš-lje takoj na

STREKEL & HORAK

European Trading & Export Co., 35 5th Ave., Corner 16th St.

New York City.

Telephone: Chelsea 2965

Telegrami: Slavia.

PIVO—ŽGANJE—VINO

Popolni zastav in vsa polarnila kake za vredno doma pijana polnjeno za \$1.00. Rdeča španja, lager pivo, razna vina, Jamčina, Prava blaga.

Ne pozabite. Mi smo bili poje v pivovarstvenem poslu. Svojim in poslušam, se smo zabavali po po-šti. Bočice hitri. Vse polnjeno po sprejem \$1.00 v money order ali gotov denar.

WILLIAM KLAES INSTITUTE

Dept. 11, Milwaukee, Wis.

NOVO!

Vsem mojim ocnj. odjemalcem naznanjam, da sem dobil nov

EXTRAKT ZA PIVO

potem katerega napravite fine penete pivo s dobrim od prave pive se ali malo sladkorja, katere je takoj za piti brez vsega zabiranja in pripravljanja ter ne potrebuje nič sladkorja. Cena jednj-karvi za vsi nogo 100 steklenic samo \$3.00.

Popoln uspeh najamčen, ali denar nazaj.

Naročila prilažite denar ali money order ter naslovljajte na:

A. Pestotnik,

22 Overpeck Ave., Ridgely Park, N. J.

MOŠKI IN ŽENSKÉ

Ne zapravite denarja, ako si ne potrebujete naj-boljšega kozmetičnega sredstva, ki ga lahko dobite v na-ših lekarnah. Dr. E. F. Mullin ima 25 let izkušnje v kozmetičnem poslu. Dr. Mullin je bil naj-boljši kozmetični strokovnjak v svojem času. Vsi, ki so ga poznali, so bili zadovoljni. Vsi, ki so ga poznali, so bili zadovoljni. Vsi, ki so ga poznali, so bili zadovoljni.

Dr. E. F. Mullin, 2124 South Crawford Ave., Chicago, Ill.

Dr. E. F. Mullin, 2124 South Crawford Ave., Chicago, Ill.

Dr. E. F. Mullin, 2124 South Crawford Ave., Chicago, Ill.

Dr. E. F. Mullin, 2124 South Crawford Ave., Chicago, Ill.